ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ США

Сотніков Д. В.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

У статті розкрито засоби організації освітнього процесу, які активно застосовуються закладами вищої освіти США. Обґрунтовано необхідність імплементації у навчальний процес інтерактивних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій. Досліджено практичну підготовку студентів, яка передбачає проєктну та грантову діяльність, стажування, а також науково-дослідну діяльність.

Ключові слова: педагогічні технології; навчальний план; освітній процес; інформаційно-комунікаційні технології; інтерактивні засоби навчання; змішане навчання.

The article reveals the means of organizing the educational process, which are actively used by higher education institutions in the United States. The necessity of implementation of interactive means and information and communication technologies in the educational process is substantiated. The practical training of students, which includes project and grant activities, internships, as well as research activities, has been studied.

Key words: pedagogical technologies; curriculum; educational process; information and communication technologies; interactive learning tools; blended learning.

Початок ХХІ ст. беззаперечно демонструє, що вища і післядипломна освіта, з метою професійної підготовки економістів, менеджерів та публічних службовців, відіграє найбільш важливу роль у створенні конкурентних переваг Сполучених Штатів Америки на регіональному, національному та глобальному рівнях. Пріоритетною проблемою стає підготовка фахівців економічної галузі, які не лише володіють базовими знаннями, але і здатні до науково-дослідницької діяльності, що забезпечує передумови для самовдосконалення особистості. Саме тому, існує необхідність реформування вищої освіти шляхом впровадження новітніх педагогічних технологій, засобів організації освітнього процесу в ЗВО, які розвивають креативність та інноваційне мислення студента [9, с. 130–131].

Проблеми застосування інноваційних засобів організації освітнього процесу висвітлені у зарубіжних наукових працях Ф. Артура, Д. Каку, К. Екель, Ш. Бол, С. Ейті, Г. Волпе, а також у працях вітчизняних дослідників, таких як О. Вагонова, В. Шаповал, О. Прутченкова, В. Панчишина, Л. Козак, С. Сисоева та ін.

Основною відмінністю навчальних програм з економіки у закладах вищої освіти США від українських є відсутність широкого переліку загальноспрямованих дисциплін. Так, Уоррінгтонський бізнес-коледж при Університеті Флориди під час навчання на першому курсі пропонує лише декілька загальноспеціалізованих дисциплін, які є суміжними з обраною спеціалізацією, такі як правознавство, основи здоров'я, іноземна мова, засоби масових комунікацій, фізична культура, основи управління у туристичній галузі. Разом з тим, вже на першому році навчання пропонуються до вивчення фахові предмети, як-от: фінансовий облік та звітність, управлінський облік, основи біржової діяльності, аналіз ринку нерухомості, менеджмент торгівельної діяльності тощо. Навчальний план кожного наступного року навчання охоплює значно більшу кількість фахових навчальних дисциплін із метою гарантування студентам якісної бази знань з економіки для забезпечення потреб ринку праці [5].

В основу навчальних планів покладено диференційовані засоби організації освітнього процесу — лекційні та практичні заняття, індивідуальні консультації, практична підготовка студентів, розробка конкурсних проєктів, стажування, контрольні заходи (поточний та підсумковий контроль) [5; 8, с. 138].

Особливість вищої економічної освіти США полягає у різноманітності спеціалізацій та ступенів вищої освіти. Для прикладу, Коледж бізнесу Мендоси Університету Нотр-Дам, як і більшість закладів освіти США, для отримання основного ступеня — бакалавр (Undergraduate level) пропонує традиційне чотирьохрічне навчання, успішне закінчення якого підтверджується результатами підсумкового атестаційного контролю [2]. Окрім програми підготовки бакалаврів існують ще післядипломні програми — спеціалізована магістратура (Specialized Master's), магістратура бізнес-управління (Master Business Administration) та докторантура (PhD). Післядипломні навчальні програми, як правило, спрямовані на поглиблене дослідження таких напрямів, як бізнес-аналітика, фінанси, менеджмент

та лідерство. Випускники Master-програм та PhD-програм мають можливість працевлаштування не лише в комерційних організаціях, але і в провідних університетах, бізнес-школах та коледжах, де вони мають можливість продовжити успішну кар'єру, проводячи дослідження у сфері бізнес-аналітики, аналізу даних, фінансової безпеки тощо [2; 7, с. 166-169].

Активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів забезпечують, так звані, інноваційні альтернативи, які дозволяють поєднувати різноманітні засоби навчання. Виходячи з цього, для підготовки конкурентоспроможних спеціалістів Сполучені Штати застосовують споріднені форми освітнього процесу: індивідуальні навчальні плани, проблемне навчання, дистанційне навчання, змішане навчання та науково-дослідну діяльність.

Як було зазначено, найбільш традиційними засобами організації навчального процесу є лекційні та практичні заняття. Бізнес-школа Макдоно Джорджтаунського університету особливу увагу акцентує на навчанні у малих групах (5-7 чол.). Професори бізнес-школи запевняють у тому, що така форма взаємодії якнайкраще сприяє співпраці в аудиторії, перейняттю фахових знань та досвіду тощо. Варто зазначити, що університети США постійно вдосконалюють систему вищої освіти таким чином, щоб вона відповідала сучасним тенденціям ринку освітніх послуг. Від початку 2011 року, разом із появою відкритих освітніх онлайн-ресурсів (Open Educational Resources) з необмеженою трансляцією, значна частина лекційних занять час від часу замінювалася на самостійну роботу. Водночас, позааудиторна робота, яка дещо раніше відігравала другорядну роль у процесі підготовки майбутніх економістів, на сьогоднішній день розглядається як основна форма організації освітнього процесу [3].

Провідну роль ЗВО у Сполучених штатах приділяють науковим дослідженням студентів. Наукові пошуки пояснюються необхідністю демонстрації високого рівня компетентності в основних питаннях, що стосуються приватних та державних фінансів, туристичної діяльності, макроекономічного розвитку тощо. Завершальним етапом є написання та захист дипломної роботи, яка передбачає отримання певного освітнього ступеня та можливість продовжити подальше навчання. До того ж, студенти беруть участь у наукових проєктах та грантах, до роботи над якими вважають за необхідне залучення фа-

хівців різних організацій, а також педагогічних працівників різних закладів освіти [6, с. 147–148].

У процесі навчання в університеті передбачається також обов'язкова практика в американських фірмах та державних організаціях. Крім того, невід'ємною складовою організації освітнього процесу є фахові екскурсії, передбачені навчальним планом.

Ефективна реалізація навчальних цілей в університетах США передбачає використання у навчальній діяльності системи інтерактивних методів, таких як: «кейс-метод», метод прес-конференції, аналізу господарських ситуацій, відпрацювання навичок, метод комп'ютерних алгоритмів, «мозковий штурм», метод стратегій тощо. Наведені методи спрямовані на різнобічну активізацію у студентів творчих здібностей, мотивації та бажання вирішувати конкретні господарські задачі. Основною умовою успішного застосування інтерактивних методів навчання є ґрунтовна самостійна робота студентів [4, с. 3–5; 5; 8 с. 138].

Активно застосовуються в освітній процес і засоби інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки вони дають студентам можливість: засвоїти в максимально короткий термін значний обсяг програмного матеріалу, який з тих чи інших причин не може бути включений до аудиторної форми навчання; залучити до навчання осіб з віддалених регіонів світу засобами відео- чи радіозв'язку; створити гнучкий навчальний графік та оптимальні умови навчання.

Засобами ІКТ, що активно використовуються університетами Сполучених Штатів Америки можуть бути засоби відтворення звуку, системи телефонного і радіозв'язку, системи телебачення і радіомовлення, проекційна і фотоапаратура, комп'ютерні засоби та багато іншого [1, с. 470–472].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що система вищої економічної освіти США формує мережу освітніх закладів (університети, бізнес-школи, коледжі), які здійснюють професійну підготовку фахівців у сфері підприємництва, фінансового аналізу, менеджменту, банківської діяльності, біржової торгівлі, нерухомості тощо. Основними засобами освітнього процесу в університетах США слід вважати різновиди лекційних та практичних занять, розробку проєктів, «проблемне» навчання, інтерактивні засоби навчання, проходження практики, стажування, фахові екскурсії та науково-дослідну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Ball S., Eckel C. Using Technology to Facilitate Active Learning in Economics Through Experiments. *Social Science Computer Review*. 2004. Vol. 22 No. 4. P. 469– 478.
2. Mendoza College of Business [Електронний ресурс]. University of Notre Dam. Режим доступу: <https://mendoza.nd.edu/>.
3. The McDonough School of Business [Електронний ресурс]. Georgetown University. Режим доступу: <https://giving.georgetown.edu/what-to-support/schools-programs/the-mcdonough-school-of-business/>.
4. Volpe G. Case teaching in economics: History, practice and evidence. *Cogent Economics & Finance*. 2015. №3. P. 1–18.
5. Warrington College of Business [Електронний ресурс]. University of Florida. Режим доступу: <https://warrington.ufl.edu/>.
6. Вагонова О. Г., Горпинич О. В., Шаповал В. А. Бізнес-освіта як чинник імплементації економіки знань. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 3. С. 142–154
7. Луценко О. А. Поливана Л. А. Основні ступені освітньої системи США. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2016. Вип. 174. С. 164–175.
8. Огнівко Л. В. Професійна підготовка магістрів економічного профілю у вищих навчальних закладах США. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2011. № 3. С. 135–139.
9. Спіцина А. Є. Професійна компетентність у системі фахової підготовки майбутніх економістів. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2014. Вип. 6. С. 130–135.